

Çağlayan Dergisi'nin Antalya'nın Kültürel Hayatına Katkıları

DOI: 10.26466/opus.444459

*

Nursel Gülcü*

*Dr Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konyaaltı/Antalya / Türkiye
E-Posta: nur.gulcu@gmail.com ORCID: [0000-0002-4488-0252](https://orcid.org/0000-0002-4488-0252)

Öz

Atatürk inkılaplarının başarıya ulaşabilmesi için halk tarafından benimsenip günlük hayatta kullanılıyor olması şarttı. Gerçekleştirilen yeniliklerle hedeflenen kültürel kalkınmayı sağlayabilmek için yeni bir yapı, halkevleri kuruldu. Halkevleri, üstlendikleri bu zor ve önemli görevde düzenledikleri faaliyetleri halka tanıtmak, halkı bilgilendirmek, bölgeyi tanıtılabilmek ve kültürel kalkınmayı sağlayabilmek için halkevi dergileri çıkardılar. Vilayet merkezi ve büyük ilçe halkevlerinin çıkarmaları istenen dergilere örnek olması amacıyla Halkevi Genel Merkezi tarafından ayrıca Ülkü isminde dergi çıkarılmıştır. Halkevlerinin çıkaracakları dergilerin hangi vasıflarda olacağı, hangi şube tarafından çıkarılacağı, Halkevi Talimatnamesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Halkevleri, buldukları bölgeye uygun bir isim verdikleri dergileri ile faaliyetlerini tanıtmaya başlamışlardır. Dergiler kısıtlı imkânlarla ve bölgenin kendi yazarları ile çıkarılmıştır. 1935 -1943 yılları arasında Antalya'da yayın hayatını sürdüren ve toplam 35 sayı çıkarabilen Çağlayan Dergisi, bir fikir ve edebiyat dergisi olarak yayımlandı. Sadece bu konularla sınırlı kalmayıp, baskılarında her konuda halkı bilgilendirme ve okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik yazılar yayımlandı. Araştırmada; Çağlayan Dergisi'nin Antalya'nın kültürel hayatına ne gibi katkılar sağladığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Baskılarının tamamının dijital kopyalarına ulaşılarak, dergide yer alan kültürel yazılar ayrıntılı olarak incelenerek tasnif edilmiş ve doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Çağlayan Dergisi'nin, Antalya tarihi, kültürü, sosyal hayatı ve diğer konularda okuyucularını bilgilendirme açısından oldukça başarılı katkıların olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çağlayan, Antalya, Halkevi, Dergi.

Contributions of The Çağlayan Journal to The Cultural Life of Antalya

*

Abstract

In order for Atatürk's reforms to be successful, it must be adopted by the people and used in everyday life. A new structure, Community houses (Halkevi) were established in order to provide the cultural development aimed at the innovations realized. Community houses have issued community house journals to promote the activities they have organized in this difficult and important task they undertake, to inform the public, to promote the region and to provide cultural development. A public Journal called Ülkü was also issued by the Community Houses General Headquarters and it was desired that the provincial center and large county community houses should be examples of the journals required to be published. The details of the journals to be issued by the community houses are described in detail and would be prepared by which branch in the Community Houses Order. Community Houses have started to introduce their activities with the journals they give a proper name to the region they are in. The Journals have been removed with limited possibilities and with the authors of the region. Between 1935 and 1943, Çağlayan Journal was published in Antalya as an idea and literature journal. Not only are these topics limited, but their publications have been published in various subjects to inform the public in every way and to give them reading habits. Journal was quite successful in Antalya history, culture, social life and other issues. In the study; Aims to reveal the contributions of Çağlayan Journal to the cultural life of Antalya. The digital copies of the prints were reached, the cultural articles in the Journal were examined in detail, and the document analysis method was utilized. As a result of the research, it was seen that Çağlayan Journal had a very successful contribution in informing the readers of Antalya history, culture, social life and other issues.

Keywords: Çağlayan, Antalya, Community House, Journal.

Giriş

Kurtuluş savaşı sonrasında büyük zorluklarla kurulan Türkiye Cumhuriyeti, devraldığı ülkenin muasır medeniyetler seviyesine ulaşabilmesi için çok çalışmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen devrimlerin sadece kanunlarla sınırlı kalmaması, bilakis toplum hayatına yansıtılması ve halk tarafından benimsenip günlük hayatta uygulanıyor olması gerekiyordu. Bir milletin bilgilendirilip aydınlatılmasında ise şüphesiz ki basın ve yayının büyük önemi vardır. Bu açıdan bakıldığında; basılan mecmua ve gazetelerin halk üzerinde bıraktığı etki geçmiş dönemlerde de oldukça kayda değer sonuçlar ortaya koymuştur. Öyle ki, II. Meşrutiyet'in ilanına kadar büyük bir sansür baskısı gören yayıncılık faaliyetleri, sansürden kaçabilmek için gizli basılan yayınlarda dile getirilip savunulan düşüncelerle, İttihat ve Terakki düşüncesinin yerleşip hürriyet peşinde koşan zümrenin meydana gelmesinde oldukça etkili olmuştur. Selanik'te II.Meşrutiyet sonrası Genç Kalemler ile Yeni Mecmua çevresinde toplanan ittilhatçılar, halka ulaşmada yayını etkili bir araç olarak kullanmışlardır. Bunda "lisan" önemli bir rol oynamıştır. Selanik'in kaybindan sonra İstanbul'da, Halka Doğru, Türk Yurdu, Türk Sözü, Türk Duygusu, Büyük Duygu, Talebe Defteri Dergileri "halka doğru" gitmeye başladılar. II. Meşrutiyetin ilanı sonrasında halkı her konuda bilgilendirme yarışına giren basın, savaş dönemlerinde ekonomik nedenlerle ivmesi düşüşe geçmiş olmasına rağmen Cumhuriyetin ilanı ile dergicilik faaliyetlerinin yaygınlaştırılması halkevi dergileri sayesinde tekrar hız kazanmıştır.

Gerçekleşen tüm yeniliklerin ve Atatürk ideolojisinin halk tarafından tanınıp benimsenmesinde kurulan halkevlerine büyük görevler düşmekteydi. Halkevleri buldukları bölge kültürünü ortaya çıkarma, halkı bilgilendirme, yeni devrimleri tanıtmaya ve ihtiyaç duyulan konularda faaliyetler yürütme görevini üstlenmişti. Toplumun tamamında, bilimsel ve kültürel kalkınmaya yönelik, halkevlerine ulaşamayanların da istifade edebilmesi için halkevlerinin yaptıkları faaliyetleri anlatan, halkı bilgilendiren ve yeni rejimi tanıyıp benimsemelerine yardımcı olacak dergiler çıkarılmıştır. Örneğin, Ankara'da yayınlanan "Ülkü" ve İstanbul'da yayınlanan "Yeni Türk

Dergisi" halkevlerinin dergi yayıncılığı açısından önemli bir yere sahiptir. Antalya Halkevi de faaliyetlerini tanıtmak ve okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla iki dergi çıkarmıştır; Şubat 1937'den Temmuz 1944'e kadar toplamı 34 sayı olan ve her iki ayda bir yayınlanan "Türk Akdeniz" dergisi (Alçıtepe, 2005: 23) ve "Çağlayan " dergisi.

Çağlayan dergisi, 1935 yılında fikir ve sanat dergisi olarak çıkmaya başlamış, halkın fikir ve sanat yazılarıyla bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır. Dergide ayrıca edebiyat, sağlık, fen bilimleri ve spor konularında da yazılar yer almış, dönemin konularına dikkat çeken şiirler yazılmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarındaki ekonomik sıkıntılara rağmen okuyucularına ulaşma gayretinde olan Çağlayan Dergisi, dönem itibariyle faydalı yazılar içeren ve başarılı sayılabilecek bir dergi olmuş, 1944 yılına kadar toplam 35 sayı çıkarabilmiştir.

Halkevleri

Geçmiş yüzyıllar boyunca Türk Milleti kültürel gelişimini kısıtlayan ve öz kültüründen uzaklaştığı bir sisteme tabi tutulmuştu. Milli kültürün yaşatılması engellendiği için bu durum, milli benliğin bulunması ve yaşatılmasına engel olmuştu. Aydın sınıfın derinlemesine araştırmadan yapmaya çalıştıkları yenilik hareketleri ise sadece Batı kültürünün her hangi bir şekilde taklidinden öte fayda sağlayamamıştı. Büyük fedakârlıklar ve zorluklar altında kurulan yeni Cumhuriyet; milletin kendine has özelliklerini taşıyan kültürünün oluşturulmasına özel bir önem vermiştir (Girgiç, 1971, s.18). Amaca ulaşabilmek ve başarı sağlayabilmek için aşılması gereken en önemli sorun ise o güne kadar ihmal edilmiş halkın eğitim meselesiydi (Aybars, 2008, s.257).

Birikmiş toplum kültürünü yeni kuşaklara aktaracak, bilinmeyen yönleri ortaya çıkaracak, doğru olan yeni öğeler bulunması için hataları değerlendirecek ve bunları halka yayacak, benimsetecek olan eğitimin (Geray, 2002, ss.40-42), sadece okullarda çocuklarla kalmasının yeterli olmadığını düşünen Mustafa Kemal, geleceğin mimarı çocukları yetiştirecek anne, baba ve diğer yetişkinlerin de eğitime alınmasını ve onların da eğitilmesini istemiştir (Yamaner, 1999, s.119). Millet Mektepleri ve Türk Ocakları hedeflenen bu amaçlara ulaşabilmek için yetersiz kalmış ve bunu sağlayacak yeni bir yapıya

ihtiyaç duyulmuştur (Cumhuriyet, 25 Mart 1931; Zeyrek, 2006, s.15). Ülkenin her yerinde dönemin iktidar partisi Cumhuriyet Halk Partisi bünyesinde faaliyet gösterecek, halk ile bütünleşip kültür ve eğitim kalkınmasında büyük bir görev üstlenecek ilk halkevlerinden 14 halkevi (Resmi Antalya, 1 Temmuz 1932) büyük bir merasimle 19 Şubat 1932 tarihinde açıldı (Akşam, 20 Şubat 1932). Antalya Halkevi ise 24 Haziran 1932 yılında açılmış ve faaliyetlerine başlamıştı (Resmi Antalya, 17 Haziran 1932). 1936 Şubat ayına kadar toplamda 103 halkevine ulaşarak (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 1936a), 10 yıl içinde Türkiye'nin bütün şehirlerinde ve hatta bazı önemli ilçelerde de halkevleri açılarak 1946 yılına gelindiğinde toplamda 455 halkevi bulunmaktaydı (Başgöz, 2005, s.199).

Açılışın hemen ardından halkevleri derhal çalışmalarına başlamış, öncelikle yeni inkılapların halka anlatılması ve benimsenmesine çalışmış, bulunduğu bölgede araştırmalar yapmış, kurslar, geziler ve yardım kampanyaları düzenlemiş, köylerin ve tarım faaliyetlerinin gelişmesinde büyük çaba sarf etmiştir (Özdemir ve Aktaş, 2011, s.261). Birer sosyal ve kültürel devrim aracı (Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM), 2006, s.383) olarak açılan halkevleri, üstlendikleri bu zor görevlerde çoğunlukla gönüllülerden oluşan kadroları ve kısıtlı bütçeleriyle büyük ve kayda değer başarılar kaydetmişlerdir.

Ülkedeki tüm halkevlerinin ortak standartlara sahip olması için CHP Genel Sekreterliğince halkevlerinde bir okuma salonunun ve jimnastik salonunun olması, sportif faaliyetler düzenlenmesi, halkın ilgi ve alakasını çekecek konularda konferanslar verilmesi, kadınlı erkekli aile toplantılarının yapılması, gençlere konferanslar verdirilerek gençlerin hem bilgilerinin tazelenmesi, hem de halka hitap etmeye alışkanlıklarının kazanılması istenmiştir. Ayrıca yoksul hastalara muayene ve tedavileri için muhitin doktorundan faydalanılması, köy gezileri düzenlenerek hakiki bir şehirli-köylü kaynaşması sağlanması, bölgeye ait halk adet ve türkülerinin toplanması ve bu konularda halkevlerinin nasıl davranması gerektiği konuları ayrıntılı olarak açıklanmıştır (BCA, 1938).

Halkevi Dergileri

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte bütün ülkede siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik birçok alanda yenilikler yaparak modern ve çağdaş bir devlet düzeni oluşturmaya çalışan Atatürk, ideolojisinin vatandaşlara anlatılması, sisteme bağlı bir kuşak yetiştirilmesi ve cumhuriyet prensiplerinin ülkede yerleştirilmesi ve benimsetilmesi açısından halkın eğitimine büyük önem vermiştir. Bu doğrultuda halkevlerinin buldukları çevrede dergi çıkarmaları faydalı görülmüş ve de çıkarmaları için teşvik edilmiş (Toksoy, 2007, s.336), Halkevi Genel Merkezi tarafından Ülkü adında bir dergi çıkarmış ve diğer halkevlerine örnek teşkil etmesi sağlanmıştır (Ülkü, 1933, s.90). Diğer halkevlerince çıkarılan dergilerin dolgun, faydalı ve düzgün çıkması gerektiği konusunda da tavsiyelerde bulunulmuştur (BCA, 1936b).

Kurulan belli esaslar doğrultusunda çalışmasını sağlayabilmek amacıyla hazırlanan "Halkevleri Kuruluş Talimatnamesi"nde dergi hazırlama ve çıkarma görevi halkevlerinin Dil ve Edebiyat Şubesi'ne verilmiştir (Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF), 1932, s.6). Bu doğrultuda halkevleri, buldukları yörede o yöreye ait tarihî ve kültürel değerleri araştıran, faaliyetlerini bölge halkına duyuran, halkın bilgilenebilmesine katkı sağlayan, yazılan bilimsel makale ve edebi yazılarla kültürel kalkınmaya yardımcı olan halkevi dergileri çıkarmışlardır. Bölge halkının ihtiyaçlarına yönelik adeta bir bilgilendirme kitabı niteliği taşıyan bu dergiler, okuma alışkanlığı kazandırılmasına da vesile olmuştur (Çağlar, 1935, s.25).

1940 tarihli Halkevi Çalışma Talimatnamesiyle dergilerin çıkarılmasıyla ilgili çıkarılan yönerge ile dergilerin imkânlar ölçüsünde şimdilik vilayet merkezlerindeki halkevlerinin dergi çıkarmasının uygun olduğu, dergilerin aylık olması, temiz ve düzgün basımının sağlanması, dergilerden elde edilecek gelirin bütçe geliri olarak kaydedilmesini ve bir nüshasını diğer halkevlerine göndermeleri bildirilmiştir (Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 1940, s.8).

Halkevleri faaliyetleri içerisinde dergi çıkarmak özel bir yere sahiptir. Ülkenin çeşitli yerlerindeki halkevi yöneticileri, başta öğretmenler olmak üzere aydın kesimi harekete geçirerek buldukları çevre üzerine kaleme aldıkları çeşitli araştırmaları yayınlamak için teşvik

etmişlerdi. Daha sonraki nesillere kalacak yazıların belli bir metotta olmasına özen gösterilmiştir (Toksoy, 2007, s.337).

Dergiler, genellikle yörenin ünlü bir dağının, denizinin adını almış, genç neslin de dergilerde yazı yazması sağlanmış ve büyük çoğunluğu yöre matbaalarında basılmıştır (Özacun, 1996, s.3).

Halkevi dergileri faaliyetlerini üç temel amaç üzerinde yürütmüştür:

- 1- Mahalli tarih, dil, kültür ve folklor araştırmaları
- 2- İnkılabının gereklerini ve ödevlerini, inkılabın heyecanını vatandaşlara aşılایıcı yazılar
- 3- Meslek yazıları yer almıştır.

1932-1950 yılları arasında altmış halkevi seksen adet dergi çıkarabilmiştir. Genel merkez 272 sayı ülkü dergisi çıkarırken, İzmir Halkevi, "Firikler" adında 370 sayı çıkararak en fazla dergi çıkaran halkevi olmuştur (Alçıtepe, 2005, ss.21-23).

Çağlayan Dergisi

Halkın bilgilendirilmesi ve kültürel amaca yönelik olarak çıkarılan derginin, genel yayın yönetmeni Sıtkı Tekeli tarafından "çağlayanlar memleketi" olarak görülen Antalya'nın çıkaracağı derginin adı da "Çağlayan" olarak belirlenmiştir (Çağlayan, 1936a, s.16). 1935 yılında yayına başlayan Antalya'nın ilk halkevi dergisidir. Çağlayan Dergisi'nin yayın hayatına başlayacağı haberi önce basında yer almış, Resmi Antalya Gazetesi'nde "Antalya'nın ihtiyaç duyduğu mecmua (Çağlayan) dergisi çıkıyor" haberiyle Antalyalılara duyurulmuştur. Haberin devamında;

"...Çağlayan ümitli bir mecmuadır. Çevrenizin genç ve değerli kalemlerine dayanmaktadır. Çağlayan büyük bir boşluğu doldurmak, Çağlayan memleketi Antalya'nın sesini duyurmak için çıkıyor. Altı okla çizilen nurlu yollar üzerinde fikir ve sanatla arkadaşlık yaparak devrimizin ileri gidişine ayak uyduracağız. Ülkümüz okuma zevkini aşılacaktır.

Atatürk devrimine içten inanmış kimseler bu sarp yollarda tempomuza uyabilir ve edebiyat yönünden ulusal ödevimize doğru

ilerlerken aramıza katılabilirler. Çağlayan'ın bu vadi önünde sevinç duyarız.

Boşluğumuz hakikaten bu alandadır. Çağlayan Antalya için vefa es-eridir. Antalya çevresinin de Çağlayan'a karşı vefalı ve özverili olacağını umar, mecmuamıza başarılar dileriz (Resmi Antalya, 19 Aralık 1935)."

Gazetenin verdiği haberden de anlaşıldığı üzere, Çağlayan dergisi Antalya'da fikir, sanat, okuma alışkanlığı ve ulusal edebiyat gibi konularda ileri bir anlayış oluşturarak Antalya'nın sesini duyurmayı amaçlamaktadır. Çevrenin yetiştirdiği gençlerin bu dergide yazı yazma imkânı bulması da ayrıca önemlidir.

Çağlayan Dergisinin ilk yirmi bir sayısı Antalya Basımevinde, 23/8-13 sayısına kadar olan kısmı ise İstanbul'daki Numune Matbaası'nda basılmıştır (Çağlayan, 1943a, s.2). Yayına başladığı dönemde otuz günlük periyotla çıkması düşünüldüğü halde Eylül 1938'den Mayıs 1943'e kadar ara veren dergide bu kurala uyulmadığı görülmekte (Çağlayan, 1943b, s.3) olup, Aralık 1935- Aralık 1944 tarihleri arasındaki yayın hayatı boyunca toplam 35 sayı çıkarabilmiştir.

Çağlayan Dergisinin yazarlarının büyük çoğunluğu, bölgenin yetiştirdiği kişilerden oluşmaktadır. Baki Suha, Cemil Fikret, Faruk Ediz, Hikmet Öner, Kemal Kaya, M. Lütfü Bahşi, N. Adıson, Osman Bahadıroğlu, Sacit Selekler, Şaban Tüzün, Ziya İlhan ve Sıtkı Tekeli hemen hemen her sayıda en çok eseri bulunan yazarlardır. Bu yazarlar aynı zamanda Türk Akdeniz Dergisi'nde de yazılar yazmıştır.

Çağlayan Dergisi'nde Çıkan Yazıların Nitelikleri.

Çağlayan Dergisi her ne kadar fikir ve edebiyat dergisi olduğunu iddia etse de bu alanlar dışında çok sayıda farklı alanlarda yazıları görmek mümkündür. Çıkan 35 sayı incelendiğinde; Edebiyat alanında 350, Sosyal Bilimler alanında 47, Sağlık Bilimleri alanında 1, Fen Bilimleri alanında 1, Sanat alanında 21, sporda 1 genel konularda 99 yazı olmak üzere dergi yayın hayatı boyunca toplam 520 yazı muhtelif sayılarda yer almış olduğu görülmektedir. Edebiyatla ilgili yazılar; anı, biyografi, deneme, destan, divan edebiyatı, gezi, halk edebiyatı, hikâye,

mani, mektup, mitoloji, mizah, roman, röportaj, şiir, tenkit, Türk Dili, Türk Edebiyatı Tarihi, vecizeden oluşmaktadır.

Sosyal Bilimlerle ilgili yazılar; din eğitimi, eğitim, ekonomi, felsefe, folklor, gazetecilik, sanat tarihi, sosyoloji ve tarih yazılarından oluşmakta, sanat yazıları sadece tiyatro yazılarından, genel konular ise; haber ve Kemalizm ile ilgili yazılardan oluşurken, bir tane sporla ilgili yazı bulunmaktadır. Bütün yazılar içerisinde en çok kaleme alan yazı olarak 208 adet şiir göze çarpmaktadır. Derginin edebiyat ve fikir dergisi olma özelliğinde dolayı yazıların büyük çoğunluğunu edebiyat yazıları oluşturmaktadır. Sosyal Bilimler alanında yazılan yazılar da ağırlık olarak ikinci sırada yer almaktadır. Fen Bilimleri, spor ve sağlıkla ilgili yazılar, birer yazı dışında dergide yer almamıştır.

Çağlayan Dergisi'nde yayınlanan bazı yazılardan Antalya'da kültürel hayata ilişkin örnekler görebilir, bu yazılardan bazılarını inceleyerek içerikleri hakkında bilgi edinebiliriz. Bununla ilgili yazılardan örnekler verilecek olursa "İnkılap ve İstiklal Konferansları" başlıklı yazıda; Necip Ali Küçüka tarafından Halkevinde verilen konferans, inkılap heyecanı oluşturmak amacıyla verilmiş bir konferans olma özelliği gösteriyor. Ali Küçüka'nın "Görüm ve Sezişlerin devrimimizin baş döndüren bir hızla koşusundan aldığı haz öyle birikmiş ki bu konu etrafında konuşmak adeta bir ihtiyaçmış içimde" sözleriyle inkılapların toplum tarafından hızla benimsendiği ve buna duyulan kuvvetli ihtiyaç ortaya konmaktadır. Bu konferansın bıraktığı tesiri, Kemal Kaya'nın dergide yazmış olduğu şu satırlarda görmek mümkündür.

"Biz çok çekmiş, bağrında yabancı çizmesinin ağırlığını ilk defa ve çok kısa bir zaman için olsa bile duymuş bir neslin çocukları daima ilerde gitmiş bir milletin oğullarıyız üstad. Yarını yapmanın yorgunluğunu tatlı bir ihtiyaç halinde seve seve taşıyacağız. Büyüğümüzün buyurduğu yeni amaca varmamız bu yönden de uzak değildir (Kaya, 1936, s.1)."

"Halkiyat ve Halk Hikâyeleri" başlıklı yazıda; folklorun, bir ulusun geçmişteki ve bugünkü dinsel, ahlaksal ve sosyal durumunu ortaya koymada tarihi bir rolünün olduğu, halk edebiyatının ihmal edilmişliği neticesinde, Türk Milleti'nin eski tarihi dönemlerine ait, milattan sonra 8. yy'de yazılmış Orhun anıtlarındaki birkaç atalar sözünden, Divan-ı Lügat-it Türkün birkaç parçasından başka bir şeye rastlanmadığı son

çalışmalarla halk edebiyatının şiir ve sanat bakımından bazı örneklerinin ortaya çıkarıldığı ve sonuç olarak halk hikâyelerine masal deyip geçmenin doğru olmadığı, halk hikâyelerinin çok eski dönemlerin aydınlatılmasında ve kaybolmuş izleri taşıması bakımından önemli olduğu anlatılmaktadır (Refik, 1936, s.6).

Naci Kum'un "Antalya Folklor Kaynağıdır" başlıklı yazısında; Türk Kültür ve Folkloru için Antalya çevresinde yapılacak yeni araştırmalar sonucunda Yörük, Çepni ve abdallar arasında iyi saz, iyi söz ve birçok yaşayan Türk menkıbelerinin ortaya çıkarılacağı ve Anadolu halkı arasında Oğuz Destanın hala yaşadığının önemli bir belgesi olarak kabul edildiği belirtilmiştir (Kum, 1936, s.5).

Muammer Lütfi Bahşi'nin "Folklor Edebiyatı" başlıklı yazısında; Türk folklorunun dünyanın en eski folkloru, aynı zamanda zengin ve çeşitli olduğu, birçok Türkçe maniler, türküler, ninniler ve ezgilerin Çin Türkistan'ından, Balkanların batısına kadar milyonlarca halkın müşterek sesi gibi bestelendiği, bu folklor eserlerinin çok az değişiklikle bu coğrafyalarda söylendiği ve aynı dansların yapıldığı, bu geniş folklor coğrafyasında çalışmanın ulusal ve ilmi bir görev olduğu halde bu etütlerin bizde yeterince yapılmadığı ve Antalya ilçelerinde ve köylerinde birçok folklor konularının henüz işlenmediği ifade edilmiştir. Özellikle Akseki gezisindeki etütlerin, Antalya'nın mahalli folklorundan ilham alan eserlerin başlangıcı olması, genç yazarların bu konuda çalışmalarının hem yazılarına orijinallik vereceği hem de yurtseverliklerini göstereceğini aynı zamanda da ulusal bir görev olduğu vurgusu yapılmıştır (Bahşi, 1936, ss.1-5).

Eylül 1938'den Mayıs 1943'e kadar uzun bir süre yayın hayatına ara veren Çağlayan, tekrar yayın hayatına başladığında ağırlıklı olarak Antalya'nın kültürel hayatına ilişkin eleştiri yazılarına yer vermiştir.

Türkan Şahinbaşkan'ın "Kültür Yurdu" başlıklı yazısında da "Kültür Yurdu" ismiyle köylerde açılan müessesenin, halk odası açılmayan yerlerde onun yerini tutsun diye açıldığını fakat dört yıl boyunca kendisinden beklenen kültürel hareketlerde bulunamadığı eleştirisini yapmaktadır. Bu eleştiriyi de şu sözlerle görmek mümkündür;

"Kültür kelimesinin henüz manasını kavrayamayanların elinde zavallılaştığını bilseniz dostlarım. Bir yer düşünün ki, kapısının

üzerinde bir tabela var; "Kültür yurdu" Amma ne ile uğraşıyorlar? Her birinin elinde kitap, fırça, boya, kalem, nota veya bir müzik aleti mi var? Yoksa oturmuş yapmak istedikleri işlerin programını çiziyor, çiftçiyle köylüyle temasa gelmek için yakın köylere gitmeğe mi hazırlanıyorlar? Hayır. Şu köşede iskambil oynanıyor, diğer masa da şakırtıları dışarıya kadar akseden hareketli tavla faslı var" sözlerinden sonra "Gönül isterdi ki kulüple, kültür yurdunun ayrı şeyler olduğu bilinsin de kendine göre teşkilatlanmış garip özellikleriyle karşılaşmayalım (Şahinbaşkan, 1943, s.16)."

Selim Karaca'nın, "Ahlak Meselesi ve Metbuat" isimli yazısı ile memlekette bir ahlak buhranının hüküm sürdüğü ve buhranın mevcut olup olmadığı meselesinden ziyade, yayının bir milletin hayatındaki önemine dikkat çekmektedir. Bizdeki matbaanın tam manasıyla batıdan alacağımız şeylerin kendimize mal etmenin yollarını göstermede yetersiz olduğunu söylemekte, yayın yoluyla ahlakı baltalamak isteyenlere büyük hoşgörüler gösterilerek, "Medeniyet İcabı", denilerek kabul gören birçok şeyin alkışlandığına tepki göstermektedir. Batıdan teknik ve metot alınacağı yerde bol bol makyaj malzemesi alındığı, "Moda rezaleti" ile birçok kadın ve genç kızın gururunu çığneyen davranışlar sergilediği belirtilmektedir (Karaca, 1943, s.11).

Dergi ayrıntılı incelendiğinde günümüzde dahi dikkat çekecek değerde yazılar olduğu görülmektedir. Dergide çıkan yazılar halkın her kesiminin ilgi göstereceği derecede sade, anlaşılır ve bilgilendirici niteliktedir. Halkın ahlak ve terbiyesine yönelik edebi yazılarla kültürün korunması, kanunların önemi, aile birliğinin sağlanması ve kötü alışkanlıklardan uzak durulmasına yönelik akılda kalıcı tavsiye yazılar derginin hemen her sayısında bulunmaktaydı. Dergide Antalya tarihi konusunda ayrıntılı bilgiler verilmiş, her sayıda en az iki şiir ve bir tane de roman yazısı bulunmaktaydı. Romanların tamamı dergide yer almayıp, her sayıda 2-3 sayfa kadar yer bulabilmekte, devamı ise gelecek sayılarda yer almıştır (Bahadıroğlu, 1935, s.10).

Sonuç

Faaliyetlerini halka tanıtmak, Atatürk ideolojisinin gerçekleşebilmesine katkı sağlamak ve halkı bilgilendirmek amacıyla çıkarılan dergiler

kültürel kalkınma çalışmalarında ve halkın eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Dönemin şartları ve kısıtlı imkânlar dâhilinde çıkarılmaya çalışılan Çağlayan Dergisi, Antalyalılar için okuma zevki duya-bilecekleri kalitede ve nitelikte yazılarıyla çok faydalı olduğu düşünülebilir.

Sonuç olarak Çağlayan Dergisi, II. Dünya Savaşı'nın dünyayı etkisi altına alan ekonomik krizine rağmen, zaman zaman kâğıt kalitesini düşürmek zorunda kalmış fakat savaş yıllarının son döneminde dahi ara verdiği yayın hayatını tekrar devam ettirebilmiştir.

Antalya Halkevi tarafından 1935 – 1944 yılları arasında toplam 35 sayı çıkarılabilen Çağlayan dergisi, yaptığı bilgilendirme çalışmalarıyla Antalya'yı diğer yörelere tanıtmak, halkın ortak değerler benimseyip kültürel yönden kalkınmasına yönelik bilgilendirme yazıları bulunması ve okuma alışkanlığı kazandırabilmek için ilgi çekici konulara yer vermiştir. Dergide yer alan yazılarla halka, unutulmaya başlanan destanlar, bozulan ahlaki yaşam, ilim ve fen bilgisinin önemi, Türk milletinin değişime uğrayan kültür yapısı konularında bilgilendirilmeye çalışılmış ve kendi öz benliğini bulmaya yönelik aydınlatıcı bilgiler verilmiştir. Yapılan inkılapları halka benimsetebilmek ve bir edebiyat zevki oluşturarak Antalya'nın sosyo-kültürel hayatına katkıda bulunmak adına çok önemli ve başarılı çalışmalar yapmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

**Contributions of The Çağlayan Journal to The
Cultural Life of Antalya**

*

Nursel Gülcü

Akdeniz University

After the First World War to the liberation war gained great struggle for the establishment of the Republic of Turkey is given. The newly established Republic of Turkey, was contemporary with all elements of the country where over worked hard to reach the level of civilization. Major changes have been made to the revolution in the early years of the Republic in many aspects of the state's administrative structure, public societal structure, educational system and so on. This change should not be confined to laws, but to be reflected in the life of the society and be adopted by the people and applied in daily life. Otherwise, it would not be appropriate for the republic to keep its revolution in success, but not only in the law. If a nation is informed and enlightened and innovations are adopted and the social life is adorned, the press and publication have great significance. When viewed from this side; the effects of the press and newspapers on the public have produced considerable results in past periods. Such that, II. Despite publishing activities that saw a great deal of censorship as much as the declaration of Constitutionalism, it became very influential in the emergence of the crowd who pursued liberty and settled the idea of Ittihat ve Terakki by adopting and defending the thoughts advocated by the secret publications. The press has been used as a very effective tool in reaching to the public the considerable number of journals and newspapers published after the Second Constitutional Monarchy. II. Although the press, which entered the race to inform the public after every constitutional constitutional monarchy, has been reduced in number of publications

due to some economic troubles during the war periods, the dissemination of journalistic activities with the announcement of Republic of Turkey has gained momentum thanks to the community house magazines.

With the declaration of the Republic, it was imperative that the Atatürk reforms be adopted by the people and used in daily life in order to reach success. In 1932, a new structure and community houses were built upon the inadequacy of Turkish quarries in order to provide the cultural development aimed at the innovations realized. Community houses Many of the villages opened as a means of social and cultural revolution recorded great and lucrative achievements with their volunteer staff and limited budgets in these difficult tasks. Community houses informed about the new revolutions of the people of the region they founded and tried to carry out their daily life in search of the forgotten self-culture and opened the courses for literacy and enlightenment and to remove the alienation between peasants and urbanites and to enlighten the peasants in terms of social, cultural and civil information informed consents, visits or aids. The Community houses established in the city centers and some of the big towns have carried out all these activities through branches.

It is a special place to publish magazines within the activities of community houses. People in the various places of the country encouraged the administrators to publish various researches they had taken on the environment by activating the intellectuals, principally teachers. Care has been taken to ensure that the writings that will remain in the next generation are in a certain method. Community houses have issued community house magazines to promote the activities they have organized in this difficult and important task they undertake, to inform the public, to promote the region and to provide cultural development. In order to be an example of the magazines desired to be issued by the provincial center and large district folklore, the Community houses Headquarters has also published a magazine called *Ülkü*. The details of the magazines to be issued by the public houses are described in detail in the Community Houses Order, by which branch. Community houses have started to promote their activities with the magazines they give a proper name to their region. The names of the magazines generally bear the name of a natural structure bearing characteristics unique

to the region where the magazine publisher is located. The Antalya Community house has determined that "Çağlayan" is one of the excursions of the city and "Ataturk" is the name of the other magazine because it reflects the natural beauty of the city. Antalya's first public housing magazine which started broadcasting in 1935 is Çağlayan magazine. Other than income from the sale of paid magazines, other non-revenue derogations were made with limited opportunities and by the authors of the region.

Between 1935 and 1943, Çağlayan Magazine was published in Antalya as an idea and literature magazine. The magazine is not limited to these topics, but published articles have been published in order to inform the public in every issue and to provide habit of reading. When the journal is examined in detail; it is seen that even today, there is an important place in the writings that will attract the readers. The articles in the magazine are informative in terms of the interest of every part of the people and at the same time they are simple, understandable and needed in everyday life. It is found in almost every piece of memoranda of recommendable remarks about preserving the culture of the people with literary texts directed towards the moral and terrestrial biology of the people, the importance of the application of the resulting laws, the provision and protection of the family union and the avoidance of bad habits. In addition, detailed information about the history of Antalya was given in the magazine, and at least two poems and one novel are written in every issue in order to increase the love of literature. Çağlayan, who spent a long time in publishing life from September 1938 to May 1943, mainly wrote criticisms about Antalya's cultural life when he started publishing again.

In the research; It is aimed to reveal what kind of contributions the Çağlayan Magazine published by the Antalya Community houses gives to Antalya's cultural life. By reaching digital copies of the entire prints, all the articles in the magazine were classified in detail, the cultural writings were examined and classified separately, and the method of document analysis was utilized. The results of the research show that Çağlayan Magazine has a very successful contribution in informing the readers of Antalya's history, culture, social life and other topics.

Kaynakça / References

- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)
Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi. (1936a). CHP Genel Sekreterliği tarafından Halkevi Başkanlığı'na yazılan Halkevleri raporlarının incelendiğine dair yazı. BCA.490.100/3.13.21, (1936, 18 Eylül).
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi. (1936). CHP Genel Sekreterliği tarafından Halkevi Başkanlığı'na yazılan Halkevleri dergileri konusundaki yazı. BCA.490.100/3.13.21, (1936, 18 Eylül).
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi. (1938). CHP Genel Sekreterliği tarafından CHP Başkanlığı'na yazılan Halkevlerinin dikkat edilmesi gereken hususlara dair yazı. BCA.490.100/4.18.2, (1938, 6 Temmuz).
- Modern Literatür:*
Akşam Gazetesi. (1932, 20 Şubat). Halkevleri Her Tarafıta Büyük Merasimle Açıldı.
Alçıtepe, G. (2005). *Antalya'da İki Öncü Dergi Çağlayan ve Türkakdeniz.* Antalya: Akmed.
Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). *Söylev ve Demeçler.* Ankara: ATAM.
Aybars, E. (2008). *Atatürk ve Modernleşme.* İzmir: Zeus.
Bahadıroğlu, O. (1935). Beyböğrek. *Çağlayan*, 1(7), 15-24.
Bahşi, M. L. (1936). Folklor Edebiyatı. *Çağlayan*, 1(9), 1-5.
Başgöz, İ. (2005). *Türkiye'nin eğitim çıkmazı ve Atatürk.* Ankara: Pan.
CHF. (1932). *Halkevleri Talimatnamesi.* Ankara: Hakimiyet-i Milliye.
CHP. (1940). *Halkevleri Talimatnamesi.* Ankara: Ulus.
Cumhuriyet Gazetesi. (1931, 25 Mart). Türk Ocakları H. Fırkası ile Niçin Birleşiyor?
Çağlar, B. K. (1935). *Halkevleri.* Ankara: Ulus.
Çağlayan. (1936a). Çağlayan Niçin Çıkıyor?, 1, 16.
Çağlayan. (1943a). 3(23-6), 2.
Çağlayan. (1943b). Tekrar çıkarken, 3(23-1), 3.
Geray, C. (2002). *Halk eğitimi.* İstanbul: İmaj.
Girgiç, O. (1971). 40 yıl öncesinden bugüne. *Halkevleri Dergisi*, 62, 12-28.

- Karaca, S. (1943). Ahlak meselesi ve matbuat. *Çağlayan*, 3(23-6), 11.
- Kaya, K. (1936). İnkılap ve istiklal konferansları. *Çağlayan*, 1(4), 1.
- Kum, N. (1936). Antalya folklor kaynağıdır. *Çağlayan*, 1(7), 5.
- Özacun, O. (1996). Halkevlerinin Dramı. *Kebikeç*, 2, 3.
- Özdemir Y. ve Aktaş, E. (2011). *Halkevleri (1932'den 1951'e)*. A.Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*, 45, 235-262.
- Refik, S. (1936). Halkiyat ve halk hikayeleri. *Çağlayan*, 1(6), 6.
- Resmi Antalya Gazetesi*. (1932, 1 Temmuz). Antalya'nın mühim bir gününden hatıralar.
- Resmi Antalya Gazetesi*. (1932, 17 Haziran). Halkevlerimizin Küşadı.
- Resmi Antalya Gazetesi*. (1935, 19 Aralık). Çağlayan.
- Şahinbaşkan, T. (1943). Kültür yurdu. *Çağlayan*, 1(23-3), 16.
- Toksoy, N. (2007). *Halkevleri*. Ankara: Orion.
- Ülkü. (1933). 1(1), 90.
- Yamaner, Ş. (1999). *Atatürkçü düşüncede ulusal eğitim*. Ankara: Toplumsal Dönüşüm.
- Zeyrek, Ş. (2006). *Türkiye'de halkevleri ve halkodaları (1932-1951)*. Ankara: Anı.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Gülcü, N. (2018). Çağlayan dergisi'nin Antalya'nın kültürel hayatına katkıları. *OPUS –Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1983-1999. DOI: 10.26466/opus.444459